

In gesprek met universiteitspastores uit de Lage Landen

Universiteiten zijn niet alleen plekken van kennis, maar ook van ontmoeting, persoonlijke groei en zingeving. In een tijd waarin de druk op studenten en onderzoekers toeneemt, spelen spiritueel zorgverleners een unieke rol door ruimte te bieden voor reflectie, verbinding en ondersteuning.

In dit artikel brengen we vier christelijke universitaire spiritueel zorgverleners uit België en Nederland samen om enkele vragen over hun werk te beantwoorden. Onze gesprekspartners zijn Sara Wouters en Xenia Geysemans uit België, en Günther Sturms en ds. Marieke Fernhout uit Nederland. Sara werkt aan de KU Leuven, Campus Kulak Kortrijk, Xenia aan de Universiteit Antwerpen, Günther aan MoTIV bij de TU Delft, en Marieke bij de Radboud Universiteit Nijmegen.

Wat is volgens u de belangrijkste rol van het christelijke studentenpastoraat op universiteiten vandaag de dag?

Sara: 'Het christelijk studentenpastoraat heeft een drievoudige werking binnen de universiteit. Allereerst faciliteert de universiteitspastor religie voor studenten en personeel die dit wensen. In vele omstandigheden bevinden studenten en onderzoekers zich ver van hun geloofsgemeenschap. Zij hebben daarom nood aan extra ondersteuning in het beoefenen en het beleven van hun geloof. De pastorale dienst speelt hierin een grote rol. Naar mijn mening moet de pastorale dienst hierin ook de hand reiken aan mensen uit andere religies en samen met hen op zoek gaan naar manieren om hun religieuze noden in te vullen.

Ten tweede moet de universiteitspastor zorgen voor sociale cohesie. Ervoor zorgen dat iedereen het gevoel heeft een plaats te hebben binnen de gemeenschap van de universiteit en zich thuis voelt. Om dit te verwezenlijken moeten pastores gevoelig zijn voor het leefklimaat binnen de universiteit en inspelen op specifieke noden van de unieke gemeenschap.

Ten derde moet de universiteitspastor voldoende ruimte bewaren om met studenten en personeel in gesprek te kunnen gaan. Vooral zingevingsdialoog is belangrijk in de bijzondere levensfase van de universiteitsstudent en -onderzoeker. Naar mijn mening moeten deze gesprekken vrij georganiseerd kunnen worden: zonder afspraak, zonder logboek, zonder verplichtingen. Het is die vrije toegang tot een

vlotte babbel wat het voor de studenten zo aantrekkelijk maakt om toenadering te zoeken. Soms wil iemand zijn hart luchten om het er daarna nooit meer over te moeten hebben.'

Xenia: 'De belangrijkste rol van het christelijk pastoraat op universiteiten vandaag de dag zie ik op twee niveaus. Ten eerste is er de diepe, reflectieve dimensie: het helpen van studenten en medewerkers om na te denken over hun innerlijke drijfveren, visie en spiritualiteit. Dit gaat over het ontdekken van wie je bent, wie je wil worden en waarom je bepaalde keuzes maakt. Het pastoraat nodigt uit tot het blootleggen van de onderliggende lagen van je denken en handelen, waardoor een stevig fundament voor persoonlijke groei en zingeving wordt gelegd.

Ten tweede is er het aspect van een getuigend en zichtbaar aanwezig zijn. Door de praktische beoefening van geloof en spiritualiteit voor te leven, biedt het pastoraat een tastbaar voorbeeld van wat het betekent om religieus te leven. Zonder deze zichtbare aanwezigheid zou religie dreigen te vervallen tot een abstract, theoretisch concept dat weliswaar gerespecteerd wordt, maar uiteindelijk leeg en betekenisloos aanvoelt. Zichtbaarheid voorkomt dat religie langzaam een taboe wordt en houdt haar relevantie in stand binnen de universiteitscontext.'

Günther: 'MoTiv is de publieksnaam van het Delfts Studentenpastoraat. Als motto voor ons werk gebruiken we: *wellbeing, community, and formation*. We willen een actieve bijdrage leveren aan het primaire proces van de universiteit. We willen er zijn voor alle studenten van onze universiteit: voor religieuze en niet-religieuze

studenten. We willen individuele studenten en medewerkers begeleiden in hun persoonlijke zoektocht naar zingeving en wellbeing, we willen duurzame studentengemeenschappen opbouwen en we willen onze studenten vormende activiteiten aanbieden. We doen dit alles door seculiere taal te gebruiken in al onze programma's. Op deze manier willen we theologisch gesproken werken aan het verwezenlijken van het Koninkrijk van God hier op aarde. Wij zien elke student als een uniek individu, elk met een eigen verhaal. We willen studenten helpen om hun eigen verhaal en hun eigen weg te gaan. Hierin begeleiden we hen bijvoorbeeld door 1-op-1-coaching. Het eigen levensverhaal staat centraal. We bieden bijvoorbeeld rouw-coaching, maar we voeren ook gesprekken over de "zin van de techniek".

In Delft zijn veel studenten- en studieverenigingen. We bieden deze studentbesturen leiderschapstrainingen aan. Of beter gezegd: we bieden hen een goed gesprek aan over: wie zijn wij als bestuur? Hoe gaan we om met elkaar bij conflicten? Enzovoort. Ons uitgangspunt: als deze besturen goed functioneren, dan functioneert de hele vereniging goed.'

Marieke: 'Er wordt mij met enige regelmaat gevraagd naar het unieke/specifieke van het studentenpastoraat in, bijvoorbeeld, vergelijking met de studentenpsychologen. Zonder de importantie van de studentenpsychologen tekort te willen doen denk ik toch dat zij meer, en wellicht vooral, gefocust zijn op pathologie. Het studentenpastoraat richt zich op de hele mens en hoe die mens zin geeft aan diens hele leven. Dat kan religieus gekleurd zijn, maar dat is in ons verregaand geseculariseerde West-Europa zeker niet vanzelfsprekend.

Voor mij is de belangrijkste rol van het studentenpastoraat om een open plek in het bos van de onderwijsinstelling, de maatschappij en misschien zelfs wel de wereld te zijn. Een open plek waar je even op adem kunt komen, waar vragen naar de zin van het leven gesteld kunnen worden en waar er niet of nauwelijks op de klok wordt gewerkt – waar we tijd (willen) hebben voor elkaar.’

Wat is één van de grootste uitdagingen waarmee je te maken hebt en hoe pak je deze aan?

Sara: ‘Er is nogal wat stigma verbonden aan de kerk en gelovig zijn. Wanneer ik mij bij een nieuwe ontmoeting introduceer als studentenpastor, krijg ik in ruil hiervoor vaak een reactie van argwaan. Mensen weten niet goed wat te verwachten of denken dat ik een zweverige figuur ben waar ze niet te veel tijd aan willen besteden.

Ondertussen is mijn functie en werking echter zo opgebouwd dat ik de mogelijkheid heb om mijzelf eerst als persoon voor te stellen: in de eerste plaats een mens zoals zij zelf zijn. Ik merk dat er na zo’n introductie meer ruimte is voor nieuwsgierigheid naar mijn functie en de dingen die ik zoal mag betekenen op de universiteit. Argwaan maakt dan ruimte voor appreciatie en zelfs participatie.

Ik denk vaak dat studenten in een eerste ontmoeting denken dat ik hen zal proberen te bekeren. Dat is natuurlijk niet het geval. Ik reik een vrijblijvende hand voor zij die ze willen aannemen, maar ik blijf ook bevriend met zij die ze weigeren.’

Xenia: ‘Een belangrijke uitdaging in ons werk! Waar te beginnen? Er zijn er zo veel, maar ik

wil graag twee aspecten belichten. Ten eerste is er het gevoel van tweederangs burgerschap. Soms lijkt het alsof we op universitair niveau niet helemaal serieus worden genomen. Of ligt dat misschien aan ons eigen minderwaardigheidscomplex? Hoe dan ook, onze holistische aanpak met focus op de spirituele dimensie – die vaak niet direct meetbaar is – roept soms onbegrip op. Terwijl de nadruk vaak ligt op interventie, pleiten we voor de waarde van pure aanwezigheid. Het is juist in dat “er gewoon zijn” dat de ethische passie en empathie voor de unieke ander kunnen ontstaan. Passiviteit klinkt misschien niet sexy, maar het schept ruimte voor verwondering en ontvankelijkheid. In die stilte kan de ander echt tot bloei komen.

Een tweede uitdaging is het gebrek aan kennis en begrip van religie. Vroeger speelden religieuze verhalen een grote rol in het leven van mensen, maar tegenwoordig worden die verhalen vaak simpelweg afgewezen, samen met veel van wat eerdere generaties hebben geleerd. Hierdoor worden inspirerende en bevrijdende verhalen soms op één hoop gegooid met beperkende en benauwende ideeën. Dit kan leiden tot verwarring, zinverlies en zelfs een grotere vatbaarheid voor radicalisering omdat mensen geen kader meer hebben om over belangrijke levensvragen na te denken. Religie en theologie zijn echter niet statisch; ze veranderen mee met de tijd. Het is daarom essentieel om die vernieuwingen te omarmen en de waarde van deze verhalen opnieuw te ontdekken, in plaats van alles direct af te wijzen. Zo kunnen ze opnieuw een bron van inspiratie en betekenis worden, zeker in een snel veranderende wereld.

Hoe gaan we om met deze uitdagingen? Door zichtbaar te zijn op de campus! Dat betekent

veel activiteiten organiseren én zelf aanwezig zijn bij wat er gebeurt. We zijn geen zendingen of leraren die vertellen wat je moet denken. Maar we brengen wél frisse, religieuze perspectieven op actuele thema's. Zo hebben we lezingen georganiseerd over pastoraal handelen en toxische mannelijkheid, de relatie tussen islam en kunstmatige intelligentie, en zelfs een lezingenreeks genaamd "Ontboezemingen" over feminisme en religie.

Deze aanpak slaat twee vliegen in één klap (of dat hopen we toch). Ten eerste doorbreken we dat gevoel van tweederangs burgerschap: we geven die lezingen zelf en worden daarmee opeens experts! Dus wie ons nog als tweederangs ziet, kan dat beeld maar beter snel bijstellen. Ten tweede hopen we met deze thema's nieuwe kennis aan te reiken die jongeren kunnen benutten en kritisch kunnen analyseren.

Kortom, de uitdagingen zijn groot, maar met creativiteit, humor en een gezonde dosis doorzettingsvermogen proberen we op een positieve manier impact te maken – en dat werkt gelukkig vaak aanstekelijk!

Günther: 'Eén van de grootste uitdagingen voor studenten is de studiedruk. De studie-financiering is vaak ontoereikend. Daarom werken ze bijna allemaal. Studenten hebben weinig mogelijkheden om bijvoorbeeld opnieuw te beginnen aan een nieuwe opleiding. Je moet dus gelijk goed kiezen. Dit zorgt voor prestatiedruk. Je moet eigenlijk perfect zijn: je cijfers halen en een actief studenten- en sportleven hebben. Hoe ga je dan om met bijvoorbeeld tegenslagen? We bieden daarom een luisterend oor, en bieden reflectie aan. Door deze drukte moeten we onze activiteiten

goed plannen. We kijken heel secuur naar het academisch jaarrooster. We organiseren een *Rest & Reflection Weekend*, en we bieden *Study Visits* naar Auschwitz-Birkenau aan. Een stukje reflectie en vorming op het gebied van mens-zijn en omgaan met de ander in al zijn facetten.'

Marieke: 'De grootste uitdaging in het studentenpastoraat is, voor mij, enerzijds meebewegen met en in de leefwereld van studenten, anderzijds toch "bij jezelf blijven". Ik houd niet van deze uitdrukking omdat ik nooit precies weet wat ermee bedoeld wordt, maar in dit geval denk ik toch vooral aan het verschil tussen de generaties.

De huidige generatie studenten (en dat zal ook nog wel gelden voor de komende generaties) wordt voor een belangrijk deel gekenmerkt en bepaald door sociale media, wat voor mijn generatie veel minder het geval is. Sociale media kunnen mensen met elkaar verbinden, maar ook onrealistische verwachtingen wekken (over hoe je eruit moet zien, hoe je moet studeren, de "passie" die je moet volgen, etc.), wat niet alleen twijfel en onzekerheid in de hand kan werken, maar ook zelf-diagnostische pathologisering (zonder een officiële diagnose jezelf bijvoorbeeld het label "autisme" opplakken). Hoe ik dat tegemoet treed: in breder perspectief zetten, relativiseren zonder het belachelijk te maken of te ontkennen. Het leven is vallen en opstaan, één van mijn gevleugelde gezegden is "volwassenen doen ook maar wat".'

Vertel ons eens over een bijzondere ervaring of een project dat de unieke rol van het studentenpastoraat op uw campus illustreert. Wat maakte het voor u bijzonder?

Sara: 'Net voor de start van het academiejaar ga ik met een groep instromende studenten voor vijf dagen naar de Ardennen. De gehele week is opgebouwd rond het studentenleven en de werking van onze universiteitscampus. Om alles in goede banen te leiden, word ik vergezeld door een delegatie studenten die hun eerste academiejaar reeds hebben afgerond. Deze ontmoetingsdagen werden oorspronkelijk opgericht door de pastorale dienst en worden daarom traditiegetrouw jaarlijks door de pastores nieuw leven ingeblazen. Ze zijn een enorm succes en hebben een ongelooflijke positieve invloed op iedereen die eraan deelneemt.

Tijdens zo'n week ontstaat er een gemeenschap. De vriendschappen die daar gesmeed worden, houden vaak stand gedurende de verdere universitaire carrière van de studenten en zelfs nog ver daarna. Ze geven de onzekere studenten zelfvertrouwen om aan hun eerste schooldag te beginnen en creëren een sociaal vangnet voor zij die het nodig hebben. Deze weken zorgen er ook voor dat connecties gemaakt kunnen worden over de studierichtingen heen, wat niet altijd evident is.

Tijdens de opening van het academiejaar vraag ik aan deze studenten om naar de openingsviering te komen. Eucharistie wordt op onze campus meestal in beperkte kring gevierd, dus is het altijd even spannend hoeveel mensen er tijdens de opening aanwezig zullen zijn. Mijn hart wordt echter altijd gevuld wanneer ik de studenten die deelnamen aan de ontmoetingsdagen in grote aantallen zie

binnenkomen. Zij willen het moment samen vieren, als gemeenschap een memorabel moment creëren. Ik zie het als een bedanking: een wederdienst voor de toch wel inspannende ontmoetingsdagen en het verwezenlijken van hun prille vriendschappen.'

Xenia: 'Een gedenkwaardige ervaring die voor mij de unieke rol van het studentenpastoraat op onze campus illustreert, was het moment waarop we besloten ons naambord "Zomaar een dak" te behouden. Ons huis, waar we studenten en collega's welkom heten, draagt deze naam, geïnspireerd door het bekende lied van Huub Oosterhuis. In een tijd waarin secularisatie en relativisme de norm lijken – waarin alles "toch wel een beetje op hetzelfde neerkomt" – besloten we niet mee te buigen met die stroming. In plaats van de naam te vervangen door iets hypermoderns, zoals bijvoorbeeld *The Roots Room* (wat best hip klinkt, toch?), hebben we bewust onze christelijke identiteit versterkt.

Op onze banner prijkt een beeld van de uitgestrekte handen uit Michelangelo's *Schepping van Adam* – een krachtige symboliek die verbindt, uitreikt en uitnodigt. Hiermee tonen we dat pastoraat niet gaat om radicaliteit, maar om authenticiteit en het bieden van een ankerpunt in een wereld vol veranderingen.

Wat dit moment zo bijzonder maakt, is dat het laat zien hoe identiteit en authenticiteit niet alleen aansluiten bij, maar juist resoneren met de huidige generatie. Ons doel? Een plek creëren waar iedereen – ongeacht achtergrond – zich welkom voelt, en waar betekenis en verbinding worden versterkt. Dat maakt ons uniek.'

Günther: 'Echt kenmerkend voor MoTiv zijn onze bestuurstrainingen. Bijna elke studie- en studentenvereniging (althans het bestuur) komt bij ons voor een training. Dit zijn open trainingen over leiderschap. De studenten kiezen zelf wat ze willen agenderen. Het gaat dan vaak over teamdynamiek. Vaak horen we van besturen dat ze bij ons de rust ervaren om eens echt met elkaar in gesprek te gaan. Even weg van het alledaagse. Soms durven studenten dan echt zichzelf te laten zien. Soms vloeien er tranen. Na afloop van zo'n training sturen we een brief met onze bevindingen en ervaringen. We willen echt een opbouwende brief sturen. Vaak komen de besturen terug voor een tweede ronde. Bijvoorbeeld na een half jaar. Ze kennen elkaar dan een stuk beter. We doen dan bijvoorbeeld een persoonlijke feedbackronde of we kijken hoe deze studenten hun bestuursjaar goed kunnen afronden. Zo werken we aan hun primaire proces. Het is voor deze studenten moeilijk om aan te geven wat ze bij ons halen. De wereld van gevoel en ontmoeting heeft zo'n andere taal dan de taal van techniek op de universiteit.

Techniekstudenten denken vooral in oplossingen: het bouwen van bruggen en van dijken. In de wereld van formules is het vaak goed of fout. Dit binaire denken staat natuurlijk haaks op de taal van de zingeving. We helpen onze studenten om deze "brug" over te gaan.'

Marieke: 'In onze Nijmeegse Studentenkerk worden wij altijd ingeschakeld als er een student of een medewerker komt te overlijden. In de meeste gevallen wordt er dan in onze kapel een hoek ingericht waar kaarsen branden, bloemen staan en een boek ligt waaraan mensen hun gedachten en gebeden kunnen toevertrouwen.

Twee jaar geleden kwam een internationale student door een noodlottig ongeval om het leven. Samen met de directeur van de faculteit en de studieadviseur kwamen haar medestudenten naar de kapel om de gedenkhoek in te richten en samen met hen heb ik een gedachtenisbijeenkomst voorbereid en uitgevoerd in de aula van de universiteit, voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvaart in het land van herkomst. Bij de jaarlijkse gedachtenisviering in onze Studentenkerk rond Allerzielen, waar de namen van de overleden studenten en medewerkers worden genoemd, kwamen al die medestudenten, de directeur van de faculteit en de studieadviseur naar de viering om de student nogmaals te gedenken en om bij elkaar te zijn.

Dat wij als *chaplaincy* op zulke momenten de tijd en de ruimte kunnen bieden om vorm en inhoud te geven aan datgene waar eigenlijk geen woorden voor zijn, maakt het voor mij niet alleen uniek, maar het raakt ook ten diepste aan wat ik dan maar mijn roeping noem.'

Conclusie

Het gesprek met deze studentenpastores uit Nederland en Vlaanderen laat zien dat studentenpastores een unieke en veelzijdige rol spelen binnen het hoger onderwijs. Of het nu gaat om het bieden van ruimte voor zingeving, het versterken van gemeenschapsgevoel, of het ondersteunen van studenten en medewerkers in uitdagende tijden – de zorg heeft een blijvende impact. De verhalen van Sara, Xenia, Günther en Marieke illustreren hoe hun werk zich steeds opnieuw weet aan te passen aan de veranderende noden van een diverse en dynamische academische gemeenschap.

De vier studentenpastores hebben deel-

genomen aan het Vlaams Universiteits- en Hogeschool Pastoraat (VUHP). Elk jaar verenigt het VUHP alle pastoraal verantwoordelijken uit het hoger onderwijs rond uitwisseling en ondersteuning. Sinds 2023 heeft het VUHP haar deuren geopend voor enkele Nederlandse collega's. Gezamenlijk werd de Conferentie van Europese Universitaire Pastores (CEUC) met het Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen (UCSIA) gecoördineerd, die van 16- 20 juni 2025 heeft plaatsgevonden in Drongen, België.

Deze jaarlijkse bijeenkomst biedt de gelegenheid om verder te reflecteren op de toekomst van spirituele zorg aan universiteiten en om van elkaar te leren hoe we in een steeds veranderende wereld toch een open plek kunnen blijven bieden waar iedereen welkom is. <

TIPS BIJ HET THEMA

Docufilm: 'De schijnstudent'
(www.vrt.be/vrtmax/a-z/schijnstudent/)